

яка використовує концепції та апарат точних наук, методи математичного моделювання та інформатики в процесах оцінки поведінки та вибору, або результатів вибору та його наслідків, оскільки на структуру та функції господарської діяльності впливає поведінка суб'єктів економіки. Саме тому, облік як частину циклу економічних

наук, можемо вважати поведінковою наукою, яка стає цілісною економічною дисципліною, що пов'язує між собою такі науки як економічна теорія, менеджмент, теорія управління і теорія інформації, теорію прийняття рішень і кібернетику, психологію і соціологію тощо.

Список використаних джерел:

1. Пушкар М.С. Актуальність розробки сучасної парадигми обліку / М.С. Пушкар, В.З. Семанюк // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. – Випуск 1-2.– 2017 – С. 7-20.
2. Semanyuk V. Necessity And Problems of Formation of Alternative Paradigm of The Development of Accounting Science / Vita Semanyuk // International Journal of Accounting and Economics Studies/ Vol 5, No 2 (2017) – pp. 169-172 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sciencepubco.com/index.php/IJAES/issue/view/237> : DOI: 10.14419/ijaes.v5i2.8332
3. Базилевич В.Д. Історія економічних учень: Навчальний посібник / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай, П.М. Леоненко, А.П. Нестеренко – К.: Знання, 2004.- 1300 с.
4. Эмерсон Г. Двенадцать принципов продуктивности. / Г. Эмерсон – М. “Бизнес Информ”, 1997. – 200 с.

УДК 651.1: 005.934

НІКЧЕМНІ УГОДИ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ОБЛІКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Мальюга Н.М. – д.е.н., професор

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Системна побудова сучасного бухгалтерського обліку в ризик-орієнтованому середовищі управління неможлива без врахування фіскального фактору, який суттєвим чином здатний впливати на показники платоспроможності, фінансової стійкості та економічної безпеки суб'єктів господарювання в цілому.

Важливого значення набуває розгляд податкових ризиків, які становлять загрозу економічній безпеці підприємств, особливо зважаючи на посилену дію дестабілізуючих економічних факторів, пов'язаних з фінансовими кризами в країні, а також частими змінами податкового законодавства.

Одним із інструментів реалізації таких податкових ризиків, який набув широкого поширення в останні роки, виступає оголошення податковими органами господарських угод нікчемними, в результаті чого податковий кредит з ПДВ або витрати з податку на прибуток не визнаються, що, в свою чергу, тягне донарахування та накладення штрафних санкцій та порушення налагодженої комунікаційної взаємодії контрагентів та їх економічної безпеки.

Висновки податкового органу про нікчемність угод базуються, як правило, на актах перевірки контрагентів, якими встановлено відсутність підприємства за своїм офіційним місцезнаходженням; протоколах

допиту свідків – керівника та / або засновника, головного бухгалтера контрагента, який дав пояснення щодо непричетності до роботи контрагента; висновках експертизи, згідно з якими первинні бухгалтерські документи не підписувалися тими чи іншими особами; відсутності необхідних умов для здійснення господарських операцій і т.п. Відповідно до частини 2 статті 215 Цивільного кодексу України нікчемною є угода, недійсність якої встановлена законом, а недотримання передбачених статтею 203 Цивільного кодексу України вимог стосується недійсності оспорюваних угод, тобто тих, недійсність яких прямо не встановлена законом, а підлягає визнанню судом. У разі відсутності відповідних судових рішень посилення податкової служби на недійсність і фіктивність угод є необґрунтованими.

Серед найбільш розповсюджених податкових ризиків, що з великою ймовірністю призведуть до визнання податковими органами господарських угод нікчемними, можна назвати наступні:

– виявлення наявності в схемі руху товару підприємств-контрагентів, які підпадають від ознаки фіктивності чи сумнівності («вигодонабувач», «транзитер», «податкова яма», «конверт»), що призведе до визнання правочинів нікчемними та

відсутності права на податкові витрати і податкові доходи;

– виявлення помилок при складанні первинних документів, у т.ч. реквізитах податкової накладної, відсутність реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних чи їх реєстрація з порушенням порядку реєстрації, що вплинуло на формування податкового кредиту з ПДВ та застосування штрафних санкцій;

– виявлення відсутності персоналу відповідної кваліфікації, основних засобів, у тому числі, транспортних засобів, складів зберігання продукції, якщо такі основні засоби необхідні при здійсненні конкретної господарської операції, відсутність необхідних ліцензій, дозволів, необхідних для ведення господарської діяльності;

– сумнівність зв'язку між фактом господарської операції платника податків і його господарською діяльністю.

Але таких податкових ризиків можна уникнути, якщо передбачити у договорах поставки певні податкові застереження. Запропонований зміст податкових застережень в цілях мінімізації податкових ризиків суб'єктів комунікаційної взаємодії наведено нижче.

Збитки означають витрати, понесені будь-якою стороною, у зв'язку з втратою або пошкодженням її майна, а також недержанням нею доходів, які така сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання іншою стороною.

У разі настання обставин, передбачених Договором поставки, або у разі порушення інших умов Договору, що призведе до того, що покупцю буде завдано збитків, постачальних зобов'язаний відшкодувати покупцю збитки, завдані таким порушенням.

Розмір збитків визначається як сума:

– збільшення податкових зобов'язань щодо будь-якого податку;

– зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком;

– нарахованих штрафів та пені;

– інших витрат, понесених стороною у зв'язку з порушенням умов договору іншою стороною.

Належним підтвердженням заподіяння збитків стороні, зокрема, є:

1) у випадку зменшення від'ємного значення будь-якого податку:

– акт про результати камеральної, планової чи позапланової (не) виїзної

перевірки відповідного податкового органу;

– податкове повідомлення-рішення податкового органу;

2) у випадку збільшення податкових зобов'язань щодо будь-якого податку та нарахування штрафів:

– акт про результати камеральної, планової чи позапланової (не) виїзної перевірки відповідного податкового органу;

– податкове повідомлення-рішення податкового органу;

– платіжне доручення з відміткою банку про сплату, який підтверджує сплату збитків;

3) в інших випадках – документи, що підтверджують завдані збитки.

Сторона, що зазнала збитків, направляє іншій стороні відповідну вимогу про відшкодування та додає докази, що підтверджують їх розмір. Сторона, що отримала таку вимогу, зобов'язана її розглянути та сплатити протягом 10 робочих днів з дати її отримання або надати заперечення у письмовій формі з відповідними поясненнями протягом 7 робочих днів з дати її отримання».

Суттєвим виступає розмежування обов'язку сторони відшкодувати збитки, завдані невиконанням або неналежним виконанням зобов'язань, та позадоговірної шкоди (такий характер мають вищерозглянуті збитки). Останні повинні відшкодуватися винною особою, якою може бути інша особа за ланцюгом постачальників або й сам державний орган (податкова інспекція). Крім того, обсяг цих збитків не обмежується лише укладеним договором, а включає в себе й інші втрати чи витрати, а також доходи, які покупець мав би здійснити (чи отримати), якби продавець виконав умови договору з дотриманням вимог чинного законодавства.

Врахування таких податкових застережень в договірній політиці суб'єкта господарювання служить зменшенню можливих витрат, пов'язаних з веденням претензійної роботи, виступає інструментом захисту прав та інтересів контрагента через поновлення чи визнання права на задекларовані у податковій звітності суми, й в кінцевому підсумку інструментом подолання необачності у виборі контрагента й забезпеченню належного рівня економічної безпеки вітчизняних підприємств в умовах невизначеності й частих змін податкового законодавства.